

N:o 229.

Af herr **Hjalmar Branting**, *i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta.*

Det kongl. arbetarepensioneringsförslaget af den 21 februari 1898 utmärker sig obestriddigen för en enkelhet i byggnad, som då det derjemte betydligt reducerat anspråken från 1895 på statens kassa och alldeles strukit de då påräknade och väl motiverade ansenliga bidragen från arbetsgifvarne, bör vara egnad att tillvinna detsamma betydligt större sympatier inom Riksdagen med dess nuvarande sammansättning, än 1895 års förslag der lyckades förvärfva.

Pensionering vid konstaterad varaktig arbetsoförmåga var den ledande grundtanken i 1895 års förslag. Nu har man i stället tagit till utgångspunkt den gamla principen att pensionera vid en viss ålder, här 65 år, och blott som fyllnadsbestämmelse infört stadgandet, att en *reducerad* pension kan vid konstaterad arbetsoförmåga erhållas ända till 15 år tidigare.

Att denna omkastning både principiellt och praktiskt är en förändring till det sämre, derom torde bland de i dessa frågor sakkunnige ingen meningsskiljaktighet råda. Nya arbetareförsäkringskomitén har också i sitt utlåtande af den 30 mars 1893 mycket starkt framhållit invaliditetsförsäkringen som »den naturliga och rigtiga försäkringsformen» för här ifrågakvarande befolkningsskasser. I jämförelse med denna är ålderdomsförsäkringen »principiellt oriktig och praktiskt ofördelaktig», och komitén utvecklar skälen härtill som följer:

»Valet af pensionsålder är i och för sig alldeles godtyckligt och kan i verkligheten naturligtvis aldrig så göras, att alla, som äro i behof af understöd, också erhålla sådant. Väljer man en hög ålder, komma många, som derförinnan förlorat sin arbetskraft eller afidit, att antingen alls icke erhålla något understöd eller ock åtnjuta sådant allenast under en del af den tid, hvarunder de varit till arbete oförmögne . . . Sättes åter pensionsåldern lägre, ökas kostnaden högst väsentligt, utan att likväl understöd kommer att lemnas i alla de fall, der behovet af detsamma förefinnes, hvarjemte många, som ännu äro fullt arbetsföra och därför i egentlig mening icke äro i behof af understöd, erhålla sådant.»

Och framhållande den olika dödligheten inom olika samhällsklasser yttrar komitén vidare, efter att ha anfört en del sifferintyg härom:

»Ehuru dessa resultat (från svensk statistik) äro ganska osäkra, antyda de likväl, att inom vissa yrken ej allenast det relativa antalet af dem, som nå en viss pensionsålder, är betydligt större än inom andra, utan derjemte att den tidrymd, under hvilken pension åtnjutes, merendels är längre i det förra fallet än i det senare. Om yrken af så olika beskaffenhet sammanföras i en och samma ålderdomsförsäkring, komma alltså vissa yrken, nemligen de i sanitärt hänseende bättre lottade, att blifva gynnade på de öfrigas bekostnad.

Vid en invaliditetsförsäkring förekomma dylika orättvisor i betydligt mindre grad. Öfver hufvud taget är inom de yrken, der dödligheten är stor och invaliditet inträder relativt tidigt, äfven dödligheten bland invalider större, så att den tidrymd, under hvilken pensionerna åtnjutas, blifver kortare.»

När Kongl. Maj:t trots sådan argumentation, som Kongl. Maj:t sjelf åberopat i sin proposition till 1895 års Riksdag, nu ändå återgått till ålderspensioneringssystemet, har detta väl skett dels med hänsyn till att invaliditetsprincipen ännu icke hunnit tränga fullständigt igenom i vårt folks allmänna föreställningssätt, men dels och förnämligast därför, att Kongl. Maj:t genom att partielt i åldrarna emellan 50 och 65 år medgifva en viss tillämpning af invaliditetsprincipen anser sig ha väsentligen brutit udden af de anmärkingar, som ålderdomspensioneringen enbart använd måst framkalla.

Så blir emellertid efter min mening icke nu fallet.

I den på invaliditetsprincipens grund byggda tyska lagstiftning, som var hufvudmönstret för 1895 års förslag och som med alla sina stora brister dock ännu står ouppnådd i Europa, utgår man, som också naturligt och rimligt är, vid beräkningen af invalidpensionerna från

vissa så att säga *grundplåtar*, hvilka tillskjutas, af tyska riket 50 mark och af försäkringsanstalten 60 mark, summa 110 mark för hvarje pension, till hvilka sedan kommer den variabla delen, proportionel mot den tid, hvarunder den försäkrade inbetalt sina afgifter. Härigenom kommer invalidröntan att utgöra:

för löneklassen under 350 m.	lägst 114,70,	högst 157 —
» » 350—550 m.	» 124 —	» 251 —
» » 550—850 m.	» 131,15	» 321,50
» » öfver 850 m.	» 144,55	» 415,50

Minimibeloppen svara mot 5 års afgifter, maximibeloppen mot 50 års afgifter. Dessa sistnämnda äro således endast dekorationer på papperet, och det långt öfvervägande antalet invalidröntor komma att ligga mellan 115 och 200 å 250 mark.

I det svenska förslaget af 1895 hade man på samma sätt fört in en grundplåt i hvarje pension af 50 kronor. Minimipensionerna (efter 5 års afgifter) skulle der ha blifvit resp. 55, 20, 63 och 76 kronor, maximipensionerna (efter 52 års afgifter!) resp. 104, 185 och 320 kronor. Jemförelsen med de tyska siffrorna talar, som man ser icke, till det svenska förslagets fördel, väsentligen därför att grundplåten hos oss var satt så lågt. Men ett visst minimum, som skulle infalla äfven om helsa och krafter tröte redan vid unga år, var dock äfven här stadgadt, och ingenting hade hindrat att öka denna grundplåt, liksom man, då lagen behandlades i tyska riksdagen, från det socialdemokratiska arbetarepartiets sida föreslog att höja rikets bidrag från 50 till 90 mark pr invalidpension.

I det nu framlagda förslaget har man deremot, just emedan man återupptagit ålderdomspensioneringsprincipen som utgångspunkt, trott sig kunna helt och hållet kasta bort hvarje grundplåt och låta pensionerna gå ned till hur paradiskt små belopp som helst. Man har normerat pensionsbelopp vid 65 år, som antagits skulle då vara för de olika pensionsklasserna »nätt och jemt tillräckliga» att göra fattigvårdshjelp öfverflödig. För de fall, då pensionsbehovet inträder förut, har man sedan helt enkelt erbjudit denna ålderdomspensions matematiska värde, som t. ex. vid 50 år ungefär utgör *hälften* af hvad civilministern sjelf betecknar som »nätt och jemt tillräckliga att skydda arbetaren för att *på sin ålderdom* anlita fattigvården» — man förstår att han, som också naturligt är, vid denna sin mention åt pensionsbeloppen uteslutande har ålderdomspensioneringen i sigte.

En sådan utväg må vara än så försäkringstekniskt enkel, den

är likafullt såsom lösning af ett socialt problem fullständigt oantaglig. Hvad tror man väl att Tysklands arbetare, hvilkas representanter ändå till sist röstade mot lagen af 1889, då deras försök att få den förbättrad på de viktigaste punkterna strandat, skulle ha gjort för min, om regeringen föreslagit dem, att i stället för invalidpensioner, med grundplåt af 110 mark och växande sedermera med bidragstiden, hjälpen för de i förtid utslitna skulle ha beräknats baklänges från ålderspensionerna och till hälften, tredjedelen eller mindre af dessa? *) Men i Sverige går det för sig att både göra ett sådant anbud och att motivera det med grunder, som när allt kommer omkring korteligen kunna sammanfattas i att de nu magtegende nog icke vilja ge så att det räcker till mera.

Låt oss ett ögonblick tänka på rättvisans synpunkt uppe i dessa kalkyler om lägsta tänkbara pensioner! Vi antaga, att två arbetare vid 18 års ålder ingå i den nu föreslagna pensionskassan och båda regelbundet hvarenda vecka erlægga sina afgifter ända till 50 år. Båda ha således på samma idealiska — och i det praktiska lifvet fullkomligt otänkbara — sätt fullgjort alla sina skyldigheter till pensioneringen intill sista öret. Men den ene har varit i ett relativt helsosamt yrke och haft en stark fysik; han fortsätter att försörja sig nödortfigt i sitt arbete till 65 års ålder och får då i första pensionsklassen 203 kronor årligen till hjälp på sin ålderdom. Den andre åter har haft mindre tur; han har stått ut till 50 år, men då har yrkessjukdom eller annan ohälsa brutit hans krafter — och straffet blir, att hans pension blott utgår med 103 kronor, fastän han, som tidigare behöft taga den i anspråk, snarare skulle behöft mera än 65-åringen.

Redan ett exempel sådant som detta borde vara nog att visa, att det är *absolut orättvist* och därför *ohållbart* att räkna invalidpensionerna blott som reducerade ålderspensioner. Man måste frångå den allt för stora enkelhet, som utrustar behöfvande arbetare med »pensioner» på några kronor. Grundplåtssystemet måste i en eller annan form återupptagas, antingen som minimipension, hvarom redan motion är väckt, men som har den olägenheten att i rätt stor utsträckning gynna de mindre ordentliga inbetalarna framför de ordentliga, eller hellre genom att staten till hvarje invalidpension betalar ett *tillägg*, antingen lika för alla, eller må hända sjunkande för äldre åldrar, emedan vederbörande då haft ett långt lufs tillfälle att sjelfva förvärfva sig en afsevärd pensionsrätt, något som den i förtid brutne ju icke haft.

*) Ålderspensioneringen inträder i Tyskland vid 70 år och efter 30 bidragsår samt uppgår i de 4 klasserna blott till resp. 106, 135, 163 och 191 mark. De äro sålunda lagda på lägre nivå än invalidpensionerna.

Vill man på en gång taga hänsyn till rättvisan och bibehålla den kombination mellan ålders- och invalidpensionering, för hvilken ju goda skäl onekligen förefinnas och som i 1895 års förslag egde rum helt enkelt genom att ålderspensioneringen togs som det gynsammaste specialfall af invalidpensioneringen, så kan alltså detta ske, utan sönderbrytande af det nu föreliggande förslaget allmänna former, derigenom att staten träder *extra* emellan för dem, hvilka bli arbetsodugliga, innan de uppnå den beräknade ålderspensionen. Staten skulle då helt enkelt ersätta *skilnaden* mellan hvad de genom sina bidrag förvärfvat rätt till och hvad dessa samma bidrag skulle ha inbragt dem, om icke invaliditeten kommit så snart emellan.

Eller för att taga konkreta exempel från de på sid. 17 i professor Lindstedts bilaga till den kongl. propositionen anförda siffrorna: i klass 1 skulle den under 31 hela år betalande erhålla, om han vid 50 år blir invalid, dels de 103 kronor kassan utan vidare kan ge honom, dels ett extra tillskott af 100 kronor; blir han invalid vid 55 år, finge han af kassan 136, medan staten skulle lägga till 67 kronor; vid 60 år blefve motsvarande tal 170 och 33 kronor, medan slutligen vid 65 år det extra statsbidraget skulle bortfalla, då beloppet der i alla fall vore detsamma som förut, eller 203 kronor.

En person åter, som blott hvartannat år betalat sina afgifter, skulle oaktadt tillskott få stanna på 151 kronor o. s. v. Äfven tillskottet blefve nemligen då hälften mindre. Principen blefve således på samma gång en sporre till ordentlighet i afgiftsbetalningen. Det behöfver väl knappt tilläggas, att dessa siffror blott äro exempel, hemtade från det kungliga förslaget, och icke uttrycka någon min egen mening om de lämpliga lägsta pensionsbeloppen.

Den absoluta nödvändigheten att redan från början komplettera de vid invaliditet utgående reducerade ålderspensionerna med sådana extra tillskott från statens sida framträder särskildt tydligt, om man beaktar de ordalag, med hvilka civilministern i sin motivering till statsrådsprotokollet (sid. 25) förebådar, att den nu ifrågavarande pensionslagen skall bilda »en fast grund» jemväl för lösningen af frågan om arbetsgifvarnes ansvarspligt vid olycksfall. Herr statsrådet omtalar der hvilka »högst känbara bördor» för denna saks ordnande i utlandet pålagts vissa af de viktigaste industrigrenarne. Men kan frågan för Sveriges del lösas »i anslutning till en pensionslag sådan som den nu föreslagna», så hoppas han, att kostnaden kan betydligt reduceras.

Ja, det är för visso antagligt! Om det skulle vara meningen att utmäta skadeståndet till olycksfallens offer »i anslutning till» dessa

invalidpensioner, som bragts ned till hälften af redan otillräckliga ålderspensioner, ja, då kommer för visso Sverige att kunna berömma sig af att ha löst sin olycksfalls-ansvarsfråga utan några »känbara bördor» för arbetsgifvarne. Men visserligen har det då också skett så, att en obetingadt förfuskad del af det socialreformatoriska verket dragit en annan efter sig ned i samma fattighus-nivå.

Med införande af principen om extra tillskott vid invaliditet bortfaller också hvarje skäl att längre hålla på det *50-års streck* för pensionsrätten, mot hvilken en befogad kritik redan rest sig. Professor Lindstedt har i sina kalkyler antagit sannolikheten att blifva invalid inom ett år till 0,0015 för åldrarna 20—34 år, hvilket kommer på ett ut med att under dessa tidiga åldrar praktiskt taget all invaliditet uppkommer på grund af olycksfall. Men denna sannolikhet växer sedan hastigt, är vid 40 års ålder uppe på 0,0030, vid 45 på 0,0061 och vid 49 på 0,0106, hvilket innebär att bland 40-åringarna hälften, som bli invalider, icke bli det genom olycksfall, att bland 45-åringarna olycksfallen blott bära skuld för en fjerdedel af fallen och bland 49-åringarna för en sjundedel. Och väl att märka: dessa siffror för olycksfallen gälla *samtliga* olycksfall, af hvilka åter »olycksfall i arbete» blott utgöra en del, låt vara en mycket betydande.

Det är redan af denna lilla sammanställning uppenbart, att det icke går an att lemna dessa väl mest från de helsofarliga yrkena tillströmmande invalidkontingenter i åldrarna före de 50 alldeles utom hvarje försäkring, som dock civilministern nu föreslår. De, som bli invalider och ej få skydd i en ansvarighetslag för olycksfall i arbete med något så när anständiga ersättningar, måste innefattas i den nu föreliggande lagen, och det kan också lätt ske just genom sådana extra tillskott af staten till hvad de sjelfva kunna och bära ha betalat, innan olyckan drabbade dem. Det är klart, att dessa tillskott för tidiga åldrar måste, för att behålla siffrorna i vårt exempel, gå ett stycke öfver der som maximum förekommande 100 kronor. Men å andra sidan kan framhållas, att, som nya arbetareförsäkringskomitén sjelf påpekat, detta slags invalider ha stark dödlighet, och att deras hela antal också naturligtvis blir afsevärdt mindre än uppe vid de högre invaliditetsåldrar, då detta extra tillskott skulle gå ned till ett eller annat tiotal kronor.

Att ett sådant extra tillskott naturligtvis icke kan åstadkommas utan rätt väsentligt ökad kostnad, är ju i alla fall gifvet. Det kan emellertid icke löna mödan att i detta fall söka kalkylera något, förrän man vet om sjelfva den rättvisa grundsats, jag här sökt utveckla — att staten bör inskrida utjemnande, så att äfven de, hvilkas arbetsförmåga

fortare slitits ut, kunna påräkna en tillnärmelsevis anständig invalidpension — lyckas tillvinna sig något beaktande af utskottet. Blott det må här framhållas, att denna fråga i mer eller mindre grad berör mer än hälften af alla dem, som blifvit ålagda pensioneringstväng och sedan skola erhålla pension, ty enligt 1895 års beräkningar ligger invaliditetsmedelåldern ända nere vid 61 år. Om nu olycksfallen denna gång borträknas, skulle dock kassan förmodligen i sitt jemvigtsläge få pensionera öfver 200,000 personer, af hvilka således något öfver halfva antalet skulle komma i åtnjutande af ett sådant extra tillskott. Blevde detta i medeltal blott 25 kronor, så vore man framme vid en merutgift på mellan 2 och 3 millioner, dock väl att märka först sedan kassan fullt kommit i gång, långt framme i midten på nästa århundrade.

I ett socialt företag af denna omfattning böra belopp af denna storleksordning så mycket mindre kunna synas afskräckande, som erfarenheten från Tyskland redan nu i en officiel undersökning gifvit vid handen, att genom arbetareförsäkringen, och främst ålders- och invalidpensioneringen, »faktiskt eger rum en icke alltid i siffror påvisbar, men delvis mycket ansenlig lättnad i fattigvårdstungan». Och det blir efter svenska förhållanden icke så få millioner, hvarmed de besittande klasserna skulle få sin fattigförsörjningsbörd lättad, om en tillnärmelsevis tillräcklig pensionering af arbetareklassen genom denna sjelf och staten kommer till stånd.

På grund af hvad jag här anfört, vågar jag sålunda föreslå,

att till § 15 fogas ett mom. 2 af innehåll, att pension, som tillerkännes på grund af invaliditet, skall höjas med ett tillskott lika stort som skilnaden mellan pensionens belopp, om den uttagits först vid 65 år, och dess belopp enligt i mom. 1 angifna regel,

samt att i § 14 undantagsbestämmelsen »dock ej förr än efter fylda 50 år» strykes.

I den nyss omnämnda officiella undersökning, som i Tyskland förlidet år offentliggjordes öfver verkningarna af de nya arbetareförsäkringslagarna, anmärkes, att talrika klagomål förspordes öfver att räntorna i de stora städerna ej räckte till för lifsuppehållet.

Det synes mig, att vi här ha en den allvarligaste vink att icke med öppna ögon ställa så till, att hos oss samma klagomål med ännu långt mera öfverväldigande styrka måste framkomma. Så skulle dock

otvifvelaktigt och med allt fog blifva fallet, om de första pensioner, genom hvilka allmänheten skulle göra bekantskap med den nya lagen, blefve sådana ända till det rent orimliga reducerade invalidpensioner, om hvilka jag redan talat. Man må ej underskatta vigten af att en socialpolitisk lagstiftning, afsedd i så eminent grad som den nu ifrågasvarande att vittna om de magtegrundades solidariska omtanke om de svagare i samhället, från början representerar någorlunda antagliga sidor. Äfven ur denna för visso praktiskt-politiska synpunkt är en omgestaltning af den föreslagna invalidpensioneringen högeligen af nöden.

Men äfven om man betraktar de egentliga ålderspensionerna, är ingalunda allt så, som man äfven med ytterligt nedsatta anspråk bör kunna begära. I 1895 års förslag beräknades medelpensionerna i de tre klasserna till respektive 261, 156 och 93 kronor. Här den *högsta* tänkbara pensionen satt till respektive 203, 152 och 102 kronor, och den är härledd ur så orimliga förutsättningar som 31 års oafbruten inbetalning hvarenda vecka alla åren rundt. I den tyska försäkringen är det lagliga året beräknadt till blott 47 veckor, hvilket redan det skulle reducera dessa maximisiffror till 183, 137 och 92 kronor, och klart är att i en mängd fall — t. ex. för säsongarbetare, vid sjukdomsfall och dylikt — dessa belopp komma att i verkligheten ytterligare mycket afsevärdt nedgå.

Som man finner, är det första pensionsklassen, i stort sedt stadsarbetarne, som denna försämring sedan 1895 gått värst ut öfver. Fastän de vant sig vid ett trappsteg högre behof och derjemte i sina samhällen få betala för bostad, bränsle o. s. v. efter helt annan måttstock än deras kamrater på landsbygden, skulle de nu på sin ålders dagar äfven i gynsamaste fall afspisas med belopp, för hvilka de t. ex. i Stockholm knappt skulle kunna få ens egen bostad.

Det är efter min mening alldeles öfverflödigt att utförligt utreda, hur oantaglig en så låg pensionering af den industriella arbetareklassen är. Frågan borde för utskottet fastmer blott blifva, *huru* en förbättring i detta fall lämpligast kan åstadkommas.

Två hufvudvägar erbjuda sig då. Den på sitt sätt enklaste vore att åter höja det belopp, som pr vecka skulle utkrävas af första klassens medlemmar, till 25 öre, hvilket man år 1895 fann skäligt. Med denna ökade börda skulle då följa en motsvarande ökning af statsbidraget, med 2 $\frac{1}{2}$ öre pr vecka och medlem, en merutgift som sålunda skulle stanna vid det ganska blygsamma beloppet af cirka 200,000 kronor, när den nått sitt fulla belopp. Ökningen i slutpensionen blefve dock på denna väg blott $\frac{1}{4}$, d. v. s. efter 47-veckors-räkningen komme

man upp till 229 kronor, onekligen ett magert resultat i utbyte mot en vidgad klyfta mellan pensionsklasserna.

Efter min mening vore det då vida förmånligare att öfver hela linien höja statsbidraget. På så vis finge äfven de sämst situerade klasserna en släng med af slevven. För närvarande är föreslaget, att statsbidraget skall utgöra 50 procent af hvad arbetarne direkt inbetala, eller i början 1,017,000 kronor, efter 20 år 1,834,000 kronor. Men intet hindrar att sätta detta till 75 eller 100 procent eller ännu mera; det är, som civilministern i annat sammanhang yttrar, »en ren kostnadsfråga», och, som dessa siffror visa, ingalunda af särskildt halsbrytande art. Naturligtvis blefve då regeln i § 15 om de två procenten att ändra till ett annat, något högre procenttal. Bidrager staten lika med arbetarne, skulle siffran, om jag ej misstager mig, bli 2,7 procent, d. v. s. pensionen i första klassen cirka 250 kronor, o. s. v.

Hufvudsaken är emellertid, att pensionsbeloppen icke från första början sättas så alldeles otillräckligt små som de, särdeles i första klassen, för närvarande äro föreslagna. Jag hemställer till utskottet,

att efter endera eller båda de af mig föreslagna linierna söka i detta fall åstadkomma en blott allt för väl behöflig jemkning uppåt i särskildt första klassens pensioner.

I 1895 års förslag hade man anförtrott lagens förande ut i lifvet åt en pensionsstyrelse samt pensionsnämnder i orterna. Dessa pensionsnämnder skulle, utom ordföranden, väljas till hälften bland arbetsgifvare, till hälften bland försäkringsgpligtige arbetstagare.

Den tanke, som låg bakom dessa pensionsnämnder, att de i försäkringen direkt intresserade sjelfva borde hafva skäligen inflytande på hur den utvecklades, fördes ytterligare fram i en motion af herr Bergström om lika rösträtt vid val till pensionsnämnd och vann också beaktande af 1895 års särskilda utskott, som bland önskningsmålen för ett nytt förslag upptog,

»att det möjliggöres för arbetsgifvare och arbetstagare att på ett verksammare sätt deltaga i förvaltningen och kontrollera understödets utgående».

Nu föreliggande förslag har gått en alldeles motsatt väg. I stället för att, när det dock gäller en tvångsförsäkring för vissa samhällsklasser, sörja för att de försäkrade sjelfva på någon punkt i det stora maskine-

riet kunna öfva skäligt inflytande på dess gång, framhåller civilministern endast som en nyttig »förenkling», att pensionsnämnderna helt och hållet slopats och alltsammans lagts i händerna på den af Konungen tillsatta pensionsstyrelsen, med hjälp af de ombud densamma eller intresserade kommuner, om de så vilja, kunna utse.

För mig står det klart, att en pensionskassa, som väsentligen är byggd på delegarnes inbetalningar, också måste finna former, hvarigenom delegarne sjelfva få något att säga om sin kassa. Att, som nu i förslaget sker, alldeles utestänga dem och ordna allt efter byråkratiska principer är ett missgrepp, som för försäkringsidéns hela utveckling kan bli ödesdigert.

Ur en annan synpunkt kommer jag till samma resultat. Lagförslagets §§ 25 och 33 lägga ensamt i Konungens hand att bestämma pensionsstyrelsens organisation, sättet för dess verksamhet och alla närmare föreskrifter för lagens tillämpning. Att detta skulle innebära en ofantlig utvidgning af den verkställande magtens befogenhet och faktiskt lägga under dess envælde de helt nya områden af statslifvet, till hvilka försäkringslagstiftningen öppnar perspektiver, torde knappast kunna bestridas. Och detta skulle ske utan att någon praktisk vinst för försäkringen vore att påräkna af en sådan anordning, då den byråkratiska anda, hvilken man sålunda från början skulle införa, helt visst kunde antagas vara så ogynsam som möjligt för frambringande af de reforminitiativ, hvilka i en experimentel lagstiftning af nu ifrågavarande slag för visso skulle komma att påkrävas.

Jag hemställer därför till utskottet om ett tillägg till § 25, i syfte att vid sidan af pensionsstyrelsen upprättas ett *arbetareförsäkringsråd*, ungefär med det verksamhetsområde den första arbetareförsäkringskomitén förordade, nemligen att »med uppmärksamhet följa riksförsäkringsanstaltens verksamhet i dess olika riktningar, öfvervaka efterlefnaden af de för denna verksamhet utfärdade författningar samt föreslå åtgärder till afhjelpande af deri sig företeende brister äfvensom för en vidare utveckling af denna del af lagstiftningen och förvaltningen». Medlemmarne i detta råd borde utses dels af Konungen, dels af Riksdagens kamrar.

Vidare hemställer jag, att efter § 26 inskjutes en ny paragraf som stadgar, att *pensionsnämnder* distriktsvis skola tillsättas af och bland de försäkrade sjelfva genom val efter lika rösträtt, med uppgift att öfvervaka, det lagens stadganden inom distriktet efterlefnas, samt att samverka med till äfventyrs utsedde ombud.

Slutligen hemställer jag, att § 33 ändras derhän, att de hufvudsakliga föreskrifterna utöfver denna lag skola stadgas i lag, stiftad af Konung och Riksdag gemensamt.

Att en genomgående detaljgranskning af det kongl. förslaget be-
stämmelser nog kan visa, att för ytterligare en hel del ändringar och
jemkningar fog kan förefinnas, derom torde, som jag förmodar, utskottet
under fortgången af sina arbeten blifva förvissadt, och jag tillåter mig
uttrycka den förhoppning, att utskottet icke vill i dessa afseenden skjuta
upp till framtida förbättringar något, som lika väl redan nu kan rättas
och jemkas.

För en motionär, som önskar all framgång åt sjelfva den idé, till
hvars första genomförande på svensk mark ett försök nu åter skall göras,
blir det emellertid en pligt att begränsa sin kritik till sådana hufvud-
punkter, hvilka efter hans mening *måste* förbättras, om icke hela det
stora verket skall vara från början förfeladt och mottagas allt efter
temperamentet med fullständig likgiltighet eller med bitter harm af de
sambällslager, hvilka man nu sent omsider skulle börja bevilja rätt-
visan af human invaliditets- och ålderdomsförsörjning, fri från allmose-
tagandets vanära.

Jag har därför ansett mig böra stanna vid de tre i mina ögon
viktigaste anmärkningar, som måste göras mot det kongl. förslaget och
hvilka jag här ofvan närmare utvecklade. De kunna korteligen samman-
fattas som följer:

1) Det är principiellt och praktiskt oantagligt att beräkna invalid-
pensionerna blott som reducerade ålderspensioner. Med bibehållande af
förslaget enkla grundstomme kan dock detta fel afhjelpas på så sätt,
att staten till invalidpensionerna lägger ett extra tillskott, större, ju
mera otillräckliga de lemnas direkt af kassan, d. v. s. ju tidigare de af
den utslitne arbetaren måste tagas i anspråk. Först genom en sådan
anordning betryggas rättvisan mellan pensionstagarne inbördes och den
sociala effektiviteten af invalidpensioneringen, hvarjemte en rimlig ut-
gångspunkt erhålles för den utlofvade olycksfallsförsäkringen. Med denna
anordning bortfaller också det streck, som i det kongl. förslaget uteslu-
ter invaliden före 50 år från all försäkring annat än den utlofvade mot
olycksfall i arbete.

2) Pensionsbeloppen äro, äfven med de blygsammaste anspråk, allt

för otillräckliga, i all synnerhet inom första klassen, der de minskats med 30 à 40 procent från 1895 års förslag. Detta kardinalfel måste redan från början rättas.

3) Organisationens rent byråkratiska karakter måste ändras så, att de försäkrade sjelfva få behörigt inflytande på kassans angelägenheter, äfvensom Riksdagens medverkan i försäkringens genomförande betryggas.

Till dessa tre hufvudpunkter, hvilka samtliga förträffligt låta sig infogas i det kongl. förslaget ram, kommer så en fjerde, från hvars motivering jag helt och hållet kan här afstå, så klar ligger den i öppen dag och så allmänt har denna fordran från skilda läger framstälts. Den afser öfvergångstiden och lyder helt enkelt:

4) Den nuvarande generationen skall i största möjliga utsträckning upptagas i försäkringen.

Civilministern har sjelf för sin del ingalunda stält sig ovillig till detta kraf, ehuru han velat lemna initiativet åt Riksdagen. Från flera håll har redan påyrkats, att den nuvarande generationen skulle medtagas till 40 år. Ehuru jag personligen skulle önskat gå längre och med erinran om att 1895 års särskilda utskott gent emot Kongl. Maj:ts förslag förordade nya arbetareförsäkringskomiténs siffra i detta fall, 55 år, skall jag dock icke härvid tillåta mig att göra något bestämdt yrkande på en åldersgräns öfver 40 år, i någon ringa förhoppning att utskottet af denna moderation måtte föranledas att egna så mycket större uppmärksamhet åt och finnas benäget att taga statens kassa så mycket mera i anspråk för de förbättringar i afseende på pensionsbeloppen, jag ofvan tillåtit mig föreslå.

Om remiss till särskilda utskottet n:o 2 anhålles.

Stockholm den 15 mars 1898.

Hjalmar Branting.